

**गाउँपालिकाका अध्यक्ष श्री भक्त बहादुर लामा ज्यूले आ.व.२०७९/०८० को गरिमामय दोस्रो गाउँ सभाको तेस्रो अधिवेशन समक्ष प्रस्तुत गर्नु भएको नीति तथा कार्यक्रम**

आजको यस गरिमामय दोस्रो गाउँ सभाको तेस्रो अधिवेशनका प्रमुख अतिथि जिल्ला समन्वय समिति, धादिङको प्रमुख श्री नवराज अधिकारी क्षेत्री ज्यू,  
उपाध्यक्ष ज्यू,  
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत ज्यू,  
गाउँ सभाका सम्पूर्ण सदस्य ज्यूहरू,  
गाउँपालिकाका कर्मचारी साथीहरू लगायत सम्पूर्ण उपस्थित महानुभवहरू,

यस गरिमामय सभामा गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम पेश गर्न पाउँदा मैले आफुलाई गौरवान्वित महशुस गरेको छु । वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमाका क्रममा गाउँपालिकालाई विभिन्न सुझाव दिनु हुने सम्पूर्ण आमा, बुवा, दाजुभाई तथा दिदी बहिनीहरू लगायत सहजकर्ताहरूलाई हार्दिक आभार सहित हामी सबैको तर्फबाट धन्यवाद व्यक्त गर्दछु । यस अवसरमा नेपालको प्रजातान्त्रिक आन्दोलन, राजनीतिक अग्रगमन र लोकतन्त्रको सवलीकरणको क्रममा भएका ऐतिहासिक आन्दोलनहरूमा आफ्नो जीवन उत्सर्ग गर्नु हुने सम्पूर्ण शहिदहरूप्रति भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछु।

सुन्दर, समुन्नत र समृद्ध गाउँपालिका निर्माण गर्ने हाम्रो संकल्प, समस्त गाउँपालिका वासीको समृद्धिको चाहाना र हामीले निर्वाचनका क्रममा हाम्रा मतदाताहरू प्रति अभिव्यक्त गरेका प्रतिज्ञाहरू पुरा गर्ने दिशामा हामीले आगामी आ.व. २०८०/८१ को नीति तथा कार्यक्रमलाई अभिमुख गरेका छौं । यसका लागि दीगो विकासको राष्ट्रिय लक्ष्यहरूको स्थानीयकरण गर्दै गुणस्तरीय पूर्वाधार निर्माण सहित स्थानीय स्रोतको पहिचान र परिचालन गरी समावेशी, जलवायु उत्थानशील तथा दीगो स्थानीय आर्थिक विकास मार्फत समृद्ध र सुखी जनताको लक्ष्य हासिल गर्न सार्वजनिक, निजीक्षेत्र र समुदायको साझेदारी विकास गरिनेछ ।

गाउँपालिकालाई उत्कृष्ट गन्तव्यको रूपमा स्थापित गर्ने, सुकुम्वासीहरूको वैज्ञानिक व्यवस्थापन गर्ने, स्वच्छ, सफा र सुन्दर गाउँपालिकाको पहिचान कायम राख्ने र योजनावद्ध शहरीकरण तथा वस्ति विकासलाई यस नीति तथा कार्यक्रमले प्रमुख प्राथमिकताहरूको रूपमा लिइएको छ ।

**विद्यमान परिवेश राजनीतिक, आर्थिक, सामाजिक, प्रशासनिक, आदि**

विश्वव्यापीरूपमा फैलिएको कोभिड(१९) महामारीबाट थलिएर माथि उठ्न लागेको अर्थतन्त्र पुनः युक्रेन युद्ध र सोबाट विश्व आपूर्ति शृंखलामा आएको संकुचनले नेपाललाई समेत प्रभाव पारेकोछ । यसबाट संघीय सरकारको राजश्व परिचालनमा प्रभाव पर्ने गैर स्थानीय तहले पाउनु पर्ने वित्तीय हस्तान्तरणमा नकारात्मक असर पुगेको छ ।

नेपालले जनसांख्यिक लाभ लिदै अल्प विकसित मुलुकबाट विकासशील मुलुकको श्रेणीमा उक्लिनै लाग्दा हरेक दिन २ देखि ३ हजार युवाहरू रोजगारीको खोजीमा नेपाल छोडेर विदेसिनु पर्ने अवस्थाले हामी सबैलाई गम्भीर

वनाएकोछ । आन्तरिक र बाह्य वसाइ सराइका कारण नेपालका गाउँघरहरू सुनसान वस्तीका रूपमा रूपान्तरित हुन पुगेकाछन । उब्जाउ खेत वारी बाँझो हुन पुगेकाछन । यस सन्दर्भमा युवालाई देशभित्रै रोजगारीको अवसर सृजना गर्ने र गाउँघरको वसाइलाई आकर्षक बनाउने चुनौती हामी सबैको साझा मुद्दा हुन पुगेकोछ ।

यस विशिष्ट परिस्थितिमा हामीले हाम्रो अर्थतन्त्रलाई पुनर्उत्थानशील क्रियाकलापमार्फत अगाडी बढाउँदै तिब्र र दिगो आर्थिक विकास गरी समृद्ध नेपाल सुखी नेपालीको मुल लक्ष्य हासील गर्नु परेको छ। यसका लागि हाम्रो गाउँपालिकामा स्थानीय आर्थिक विकासका कार्यक्रमलाई विशेष जोड दिनु पर्ने अवस्था सृजना भएको छ ।

सेवा प्रवाहलाई थप प्रभावकारी बनाइ सुशासनको अनुभूति जनमानसमा ल्याउन गाउँपालिकाको क्षमता विकास गर्न समेत अपरिहार्य छ । यसका लागि बिद्युतीय सुशासन प्रणालीलाई सेवा प्रभावमा ब्यापक र प्रभावकारी बनाउनु पर्ने अवस्था देखिन्छ ।

### **विकास तथा समृद्धिको लक्ष्य प्राप्तिका अवसर तथा चुनौती**

#### **विद्यमान अवसरहरू:**

हाम्रा लागि देहाय बमोजिमका अवसरहरू रहेकाछन:

१. संविधानतः अधिकार सम्पन्न स्थानीय सरकार स्थापना भै २२ वटा एकल अधिकार सहित विविध साझा अधिकार किटान हुनु ।
२. आफ्ना अधिकार क्षेत्रका विषयमा ऐन, कानून तर्जुमा, योजना तर्जुमाको अभ्यास हुनु ।
३. विकास निर्माणका विविध विषयमा नीति कार्यक्रम तथा बजेट सञ्चालन गर्ने अधिकार प्रष्ट हुनु।
४. गाउँपालिका भित्र भौगोलिक तथा सांस्कृतिक विविधता रहनु ।
५. सबै वडामा सडक पूर्वाधारको पहुँच हुनु ।
६. सडक निर्माणमा भएको लगानी संगै गाउँपालिकामा उत्पादित कृषिजन्य उत्पादनलाई बजार सम्मको पहुँच स्थापित हुनु ।
७. घरहरूको निर्माणमा भवनसंहिता पालना हुने क्रम बढ्नु तथा नक्सापास गर्न नागरिकको आकर्षण बढ्नु ।

#### **विद्यमान चुनौतीहरू:**

हाम्रा सामु देहाय बमोजिमका चुनौतीहरू रहेकाछन:

१. रोजगारउन्मुख सीपमूलक शिक्षाको विकास गर्नु ।
२. बजारको सूचना कृषकलाई समयमा नै उपलब्ध गराउनु ।
३. गुणस्तरीय बीउबिजन-मलखाद समयमा नै उपलब्ध गराउनु ।
४. युवा जनशक्तिलाई कृषि व्यवसाय प्रति आकर्षित गर्नु ।
५. ब्यावसायिक कृषकको संख्या वृद्धि गर्नु ।
६. वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका सीप युक्त युवाको सीप तथा पुँजीलाई उद्यम विकासमा उपयोग गर्नु।
७. निर्माण भएको पूर्वाधारको मर्मत संभार पद्धतिको विकास गर्नु ।
८. सडक लगायतका पूर्वाधारको उपयोग योजना ,डिजाइन तथा ड्रइङ विना गरिने सडक तथा अन्य पूर्वाधारका संरचना निर्माणको कार्यलाई रोक्नु ।

९. भिरालो ठाउँ, बाढी पहिरो तथा डुवान लगायतका प्रकोपको उच्च जोखिम भएका वस्तीमा भवन निर्माण कार्यलाई रोक्नु।
१०. अव्यवस्थित बस्ती बिस्तारको क्रम रोक्नु तथा व्यवस्थित बस्ति विकास गर्नु।
११. बैज्ञानिक, जलवायु उत्थानशिल तथा व्यवहारीक एवम् उपयुक्त भूउपयोग योजना तर्जुमा गरी लागू गर्नु।
१२. सञ्चार सेवा प्रदायक संस्थाहरू बाट प्रभावकारी सेवा प्राप्ति र ब्यवस्थित गर्नु।
१३. प्राकृतिक स्रोत तथा नदिजन्य पदार्थ (ढुङ्गा, गिट्टी र बालुवा) को मापदण्ड अबलम्बन नगरि अत्यधिक दोहन रोक्नु।
१४. विभिन्न कालखण्डमा गाउँपालिकामा निर्माण भएका पुर्वाधारका संरचना (पूँजीगत सम्पति) को लगत तयार तयार गर्नु, मुल्यांकन गर्नु तथा सेवा प्रभावमा प्रभावकारी उपयोग सम्बन्धी योजना (Asset Management Plan) तयार गरी कार्यान्वयन गर्नु।

### नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमाका आधारहरू संविधान, प्रचलित कानूनी ब्यवस्था, राष्ट्रिय, प्रदेश र स्थानीय नीति, योजना र लक्ष्य एवम् अनुभव तथा सिकाइ आदि

नेपालको संविधानमा स्थानीय शासन सम्बन्धी उल्लेख भएको नीतिगत ब्यवस्था, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले स्थानीय तहले आवधिक, वार्षिक तथा रणनीतिक योजनाहरू बनाई लागू गर्दै जानुपर्ने प्रावधान, राष्ट्रिय योजना आयोगले जारी गरेको स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७८, पन्ध्रौँ आवधिक योजनाको मूलभूत पक्षहरू अनुसार विभिन्न चरणको सहभागितामूलक प्रक्रियाबाट यस गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम तयार गरिएकोछ।

पन्ध्रौँ योजना, दिगो विकास लक्ष्य २०३० को मार्गचित्र, गाउँपालिकाको आवधिक योजना र गाउँपालिकाले कार्यान्वयनमा ल्याइएका कानूनी प्रावधान समेतलाई ध्यानमा राखी यो नीति तथा कार्यक्रम ल्याइएकोछ।

गुणस्तरीय पूर्वाधार विकास निर्माणको कार्यमा गाउँपालिका भित्रका आम उपभोक्ताहरू, सर्वसाधारण जनता, उद्योगी ब्यवसायीहरू, सामाजिक संघसंस्थाहरू तथा विकास साझेदारहरूको निरन्तर सहयोग रहदै आएको छ। विकास र सुशासनको लागि जनप्रतिनिधिहरूले स्पष्ट दृष्टिकोण सहित अगुवाई गर्ने हो भने प्रशासनिक संयन्त्रले त्यसलाई प्राविधिक तथा कानूनी ढाँचा भित्र आवद्ध गराउने हो। आम नागरिकहरूले साथ सहयोग, सुझाव दिने हो। जनसहभागीता एवं जनपरिचालनको क्षेत्रमा गाउँपालिकाले कायम गरेको इतिहासलाई अक्षुण्ण राख्दै शासकीय प्रबन्धमा जवाफदेहिता, पारदर्शिता, गुणस्तरीयता एवं स्वच्छतायुक्त जनसहभागीता सुनिश्चित गरिने छ।

गाउँपालिकाको संगठन तथा व्यवस्थापन सर्भेक्षणलाई अद्यावधिक रुपमा अध्ययन गरी छरितो एवं चुस्त संगठन संरचना मार्फत प्रशासनिक तथा चालु खर्चलाई मितब्ययी बनाइनेछ। यसबाट सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी तथा विकेन्द्रित तुल्याउँदै पूँजीगत खर्च बढाउने नीति लिइएको छ। संघ तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त अनुदान एवं वित्तिय हस्तान्तरणको उच्चतम र प्रभावकारी परिचालन एवं उपयोग गर्दै वित्तिय आत्मनिर्भरता कायम गर्न प्रयत्न गरिने छ।

यस गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रमा समृद्ध, समावेशी, स्वच्छ, सुरक्षित, स्वावलम्बी र सुशासित समुदाय निर्माण गर्ने उद्देश्य लिएकोछ। जनताको मौलिक अधिकार र प्रतिनिधित्व सुनिश्चित गर्नका लागि सहभागिताका माध्यमबाट पारदर्शिता र जवाफदेहितालाई जोड दिइनेछ।

अब म आ.व. २०८०/८१ को विभिन्न विषयगत एवं क्षेत्रगत नीति तथा कार्यक्रमहरु प्रस्तुत गर्दछु ।

## **क)सामाजिक विकास तर्फ**

### **शिक्षा तर्फ**

- १) नेपालको संविधान बमोजिम संघिय सरकार र प्रदेश सरकारको सहकार्यमा माध्यमिक तह सम्मको शिक्षा निशुल्क गरिने छ। कक्षा ११ र १२ का बिद्यार्थीको संख्या अनुसार प्रति विद्यार्थी विद्यालयलाई अनुदान दिने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- २) विद्यालय नर्सलाई बिद्यालयको मातहतमा रहने गरी आवश्यकता अनुसार वडाका फिडर बिद्यालयहरुमा समेत सेवा उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरिने छ ।
- ३) प्रत्येक विद्यालयमा कम्प्युटर, प्रिन्टर, स्मार्ट टिभिको व्यवस्था गर्न बिद्यालय, वडा र गाउँपालिकाको साझेदारी गरिने छ। वडागतरुमा तालिम केन्द्र तोकी कम्प्युटरको आधारभुत ज्ञान नभएका सम्पुर्ण शिक्षकहरुलाई तालिम दिने व्यवस्था गरिने छ। करार शिक्षक तथा कर्मचारी छनोट र म्याद थप गर्दा अनिवार्यरुपमा कम्प्युटर सम्बन्धी ज्ञान हुनु पर्ने व्यवस्था गरिने छ।
- ४) विद्यालयका प्र.अ., वि.व्य.स., शिक्षक अभिभावक संघ, लेखा कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि गरी सुशासन कायम गरिने छ ।
- ५) शिक्षकहरुको पेसागत क्षमता अभिवृद्धि गर्न शिक्षण विधि र मुल्याङ्कन सम्बन्धी शिक्षक तालिमको व्यवस्था गरिने छ ।
- ६) शिक्षा ऐन, नियमावली,कार्यविधि तथा संघिय सरकारको नीति बमोजिम प्रधानाध्यापक छनोट गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ।
- ७) कम्तिमा ५ वर्ष एउटै बिद्यालयमा कार्यरत भएका शिक्षकलाई थप उत्साहित र जागरुक बनाउन गाउँपालिका भित्रका अन्य बिद्यालयहरुमा दरवन्दि मिलान अन्तर्गत सुरुवा गरिने छ। बिद्यार्थी संख्याको आधारमा गाउँपालिका अनुदान शिक्षक थप गरीने छ।
- ८) बिद्यार्थीहरुको अन्तरनिहित क्षमताको विकास गर्न शैक्षिक पात्रो अनुसारका गाउँपालिका स्तरीय अतिरिक्त क्रियाकलापहरु सञ्चालन गरिने छ। सिर्जनशिल क्षमता भएका बिद्यार्थीहरुको पहिचान गरी प्रोत्साहित गरिने छ।
- ९) प्राविधिक धारका अध्ययनरत दलित र आमामुला नभएका बिद्यार्थीको शिक्षामा समतामुलक पहुँच पुर्याउन छात्रवृति वितरण गरीने छ ।
- १०) कार्यसम्पादनको आधारमा प्रधानाध्यापक तथा शिक्षकहरुलाई प्रोत्साहन गरिने छ । शिक्षक सुत्केरी विदा र अध्ययन विदामा बस्नु पर्दा विद्यालयको नियमित पठनपाठनमा अवरोध सिर्जना भइ सिकाइ उपलब्धि प्रभावित हुने भएकोले सो अवधिको लागि सट्टा शिक्षकको व्यवस्था गरिने छ।

- ११) स्थलगत अनुगमन गरी बिद्यालय समायोजन र शिक्षक दरवन्दी मिलान गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ।
- १२) कक्षा ३, ५ र ८ को सिकाइ उपलब्धी मापन परिक्षणलाई प्रभावकारी बनाइ नतिजा विश्लेषणका आधारमा कमजोर सिकाइ उपलब्धी हुने बिद्यालयमा थप क्लिनिकल सुपरीवेक्षण गर्ने प्रवन्ध गरीने छ । आधारभुत तह कक्षा ८ को अन्तिम परिक्षालाई थप मर्यादित बनाउन निश्चित केन्द्र निर्धारण गरी केन्द्रिकृत परीक्षा सञ्चालन गरीने छ।
- १३) स्थानीय पाठ्यक्रम अनुसार सन्दर्भ सामाग्री निर्माण गरी यो शैक्षिक सत्र देखि परिक्षणमा रहेको स्थानीय पाठ्यक्रम शैक्षिक सत्र २०८१ देखि कक्षा १-८ सम्म लागु गरिने छ।
- १४) बिद्यालयहरुको शिक्षण सिकाइ क्रियाकलापलाई सुधार र शिक्षकहरुको पेसागत विकास विकास गर्न बिषयगत रोष्टरहरुलाई परिचालन गरी नमुना कक्षा पर्दर्शन, क्लिनिकल सुपरीवेक्षण गरिने प्रवन्ध मिलाइने छ। आवश्यकता अनुसारस्रोतकेन्द्र बनाइ स्रोत व्यक्ति तथा रोष्टर बिज्ञ को व्यवस्था गरी बिद्यालयको सुपरीवेक्षणलाई प्रभावकारी बनाइनेछ। बिद्यालयको भौतिक लगायत आर्थिक पक्षको अनुगमन वडासमितिले गर्ने व्यवस्था गरिने छ।
- १५) बिद्यालयमा अभिभावकको भूमिकालाई थप प्रभावकारी बनाउन बिद्यालय मार्फत अभिभावक शिक्षा दिने प्रवन्ध मिलाइने छ ।
- १६) आजीवन सिकाइ र डिजिटल साक्षरतालाई प्रभावकारी वनाउन सामुदायिक सिकाइ केन्द्रको क्षमता अभिवृद्धि गरीने छ ।
- १७) गाउँपालिका शिक्षा ऐन, शिक्षा नियमावली, शिक्षा नीति, बहुभाषा शिक्षा निर्देशिका जस्ता कानुनी तथा नीतिगत व्यवस्था मार्फत शिक्षा क्षेत्रको गुणस्तर नियमन एवं प्रवर्द्धन गरिने छ ।
- १८) प्राविधिक धार अन्तर्गत हाल कृषि शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन भएकोमा अन्य बिद्यालयहरुमा समेत प्राविधिक धार सञ्चालन गर्न र बिद्यार्थीहरुको उच्च शिक्षा पहुँचको लागि कृषि कलेज स्थापना गर्न आवश्यक पहल गरीने छ ।
- १९) बिद्यालय बाहिर रहेका र बीच मै बिद्यालय छोड्ने बालबालिकाहरुलाई बिद्यालय शिक्षा पूरा गर्न प्रोत्साहनका लागि विशेष प्याकेज सञ्चालन गरिनेछ ।
- २०) बिद्यालयहरुको भौतिक पूर्वाधार निर्माण गर्दा बालमैत्री तथा अपाङ्गतामैत्री संरचना निर्माण गरिनेछ ।

#### **स्वास्थ्य तर्फ:-**

- १) घरमा हुने सुत्केरीलाई शुन्यमा पुर्याउन तथा मातृ तथा नवशिशु मृत्यु हुन बाट बचाउन गर्भवती तथा सुत्केरी महिलाहरुलाई निशुल्क एम्बुलेन्स सेवा स्वास्थ्य संस्थामा सुत्केरी हुन आउने महिलाहरुलाई जन्म दर्ता प्रमाण पत्र पेश गरे पश्चात पोषण प्याकेजको व्यवस्था गरिने छ ।
- २) नसर्ने रोगको समयमा नै पहिचान गरी उपचारमा ल्याउन मेडिकल अधिकृत सहितको घुम्ती शिविरहरु संचालन गरी जेष्ठ नागरिकहरुलाई घरदैलोमा ब्लड प्रेसर तथा मधुमेहको निशुल्क रुपमा जाँच गरिने व्यवस्था मिलाईने छ ।

- ३) गाउँपालिका भित्र रहेको ३ वटा एम्बुलेन्सहरूलाई व्यवस्थित गर्दै सबै वडामा सेवा दिने व्यवस्था मिलाईने छ ।
- ४) बच्चाहरूमा हुने कम तौल तथा कुपोषणको समस्या समयमै पहिचान गर्न नियमित रूपमा तोकिएको केन्द्रमा तौल लिन आउने बच्चाको परिवारलाई प्रोत्साहनको व्यवस्था गरिनेछ ।
- ५) यस गंगाजमुना गाउँपालिकामा संचालित फुलखर्क ग्रामिण अस्पताल बाट प्रदान गरिने स्वास्थ्य सेवालाई समय अनुकूल थप गर्दै गुणस्तरीय तथा भरपर्दो बनाउन औजार तथा उपकरणको व्यवस्था गरिनेछ ।
- ६) बच्चाहरूलाई प्रदान गरिने खोपको गुणस्तर बिग्रन नदिन यस गंगाजमुना गाउँपालिकामा रहेको खोप केन्द्रहरूलाई क्रमिक रूपमा छाना मुनि ल्याउने तथा भएका भवनहरूको मर्मत सम्भारको व्यवस्था गरिने छ ।
- ७) यस गंगाजमुना गाउँपालिका भित्र निर्माणधीन ग्रामिण अस्पताल फुलखर्क र गुम्दी स्वास्थ्य चौकीको भवनलाई समयमा नै सम्पन्न गर्न सम्बन्धित पक्षसँग समन्वय गरिने छ ।
- ८) यस पालिका भित्र रहेको स्वास्थ्य चौकीहरूमा आवश्यकता अनुसार भौतिक रूपमा सुधार गर्दै मर्मत, घेराबार तथा कम्पाउण्डकव व्यवस्था गरिने छ ।
- ९) स्वास्थ्य व्यवस्थापन तथा सुचना प्रणालिलाई व्यवस्थित गर्न स्वास्थ्यकर्मीहरूलाई थप तालिमको व्यवस्था गरी सबै स्वास्थ्य संस्थाहरूबाट अनलाईन रिपोर्टिङ तथा गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने मिलाईने छ ।
- १०) सफा र स्वच्छ गाउँ कार्यक्रम अन्तर्गत पुर्ण खोप सरसफाई सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन गर्न बजेटको व्यवस्था गरिने छ ।
- ११) दलित घरपरिवारलाई दिदै आईरहेको निशुल्क स्वास्थ्य बिमा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिदै ग्रामिण अस्पताल फुलखर्कमा सेवाको गुणस्तर बृद्धि, स्तरोन्नती गरि स्वास्थ्य बिमा कार्यक्रमलाई प्रबर्धन गरिने छ ।

#### **खानेपानी तथा सरसफाई तर्फ:-**

- १) जलस्रोत व्यवस्थापन गुरुयोजना तयार गरी खानेपानी , सिंचाई , विद्युत र भू तथा जलाधार संरक्षण समेत जलस्रोत उपयोग रणनीति तयार गरिनेछ ।
- २) खानेपानी सेवा सुविधालाई जनस्वास्थ्य तथा पूर्ण सरसफाई कार्यक्रमसँग एकीकृत गरी संचालन गरिनेछ ।
- ३) एक घर एक धारा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- ४) खानेपानीको मुलहरूको पहिचान गरी संरक्षण गरिनेछ ।
- ५) स्वच्छ तथा सुरक्षित खानेपानी उपलब्ध गराउन खानेपानीको गुणस्तर परीक्षण लागि आवश्यक प्रबन्ध मिलाईनेछ ।
- ६) घर तथा संस्थागत तवर निस्कने फोहोरलाई संकलन र विसर्जनको लागि संस्थागत व्यवस्था, साधन श्रोत र स्थानको व्यवस्था गरिनेछ । घर तथा सार्वजनिक स्थलको फोहोरमैलालाई कुहिने र नकुहिने छुट्याई व्यवस्थापन गर्न टोल सरसफाई समिति गठन, तालिम र परिचालन गरिनेछ ।
- ७) कपडा, जुटका झोला प्रबर्द्धन गरी प्लाष्टिकजन्य पदार्थ प्रयोगलाई विस्थापन गर्दै लगिनेछ ।

- ८) गाउँपालिका भित्र अतिथि सत्कार एवं अन्य सम्मान, स्वागत र बिदाई लगायत कार्यक्रममा प्रयोग गरिदै आएको खादा लगाईदिने परिपाटीलाई विस्थापन गरी फुलको माला वा गुच्छाको प्रयोग गर्ने र गर्न लगाईनेछ ।

## **ख) आर्थिक विकास तर्फ :-**

### **कृषि विकास तर्फ:-**

- १) अनुदानलाई व्यवस्थित गर्नको लागि उत्पादनमा आधारित अनुदानलाई प्राथमिकता दिइने छ ।
- २) रासायनिक मललाई निरुत्साहित गरिदै प्राङ्गारीक खेतीलाई प्रोत्साहान गरिने छ ।
- ३) लोप हुदै गएका स्थानिय जातका बाली संरक्षणलाई प्रोत्सन गरिने छ ।
- ४) समुदायमा आधारित सामूहिक कृषि व्यवसायलाई प्रवर्धन गर्दै, पकेट क्षेत्र स्थापनामा सबै किसानको पहुँच हुने गरी सञ्चालनको लागि एक वडा एक पकेट क्षेत्र बनाउन जोड दिइने छ ।
- ५) कृषि पेशालाई सम्मानको पेशा बनाउन र कृषकहरूलाई निर्वाहामुखि देखि व्यवसायिक तर्फ आकर्षित गर्नको लागि असल कृषक प्रोत्सहान, कृषि यान्त्रिकरण, माटो परिक्षण जस्ता कार्यहरूलाई जोड दिई माटो परीक्षण प्रयोगशाला स्थापना गरिनेछ ।
- ६) आकस्मिक रुपमा बालि(नालीमा देखा परेका र महामारीको रुपमा फैलिएका रोग र किराको व्यवस्थापनको प्रबन्ध मिलाइने छ ।
- ७) कृषि विकास शाखाबाट सञ्चालन भएका सम्पूर्ण कार्यक्रमहरूको नियमित अनुगमन गरिने छ ।

### **पशु विकास तर्फ:-**

- १) स्थानिय जातका पशुपन्छीपालनलाई व्यवसायीकरण गर्दै पशुपन्छी जन्य उत्पादनमा आत्मनिभर बनाईने छ।
- २) पशु बिमामा कृषको पहुच बढाई हुने आर्थिक क्षतिमा न्यूनिकरण गरिने छ ।
- ३) गाउँमा रहेका भुसिया तथा सामुदायिक कुकुरको बन्ध्याकरण गरिने छ ।
- ४) पशुपन्छीमा देखिने माहामारी रोगको नियन्त्रण तथा रोकथाम गर्न आवश्यक कदम चालिने छ।
- ५) रासायनिक मलको प्रतिस्थापन गर्न गोठ तथा भकारो सुधार कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ।

### **उद्योग व्यवसाय तर्फ:-**

- १) गङ्गाजमुना गाउँपालिकामा दर्ता भएका व्यवसायहरूको अनुगमन र नवीकरण वडा कार्यालयको समन्वयमा वडामा नै उपलब्ध गराइने छ।
- २) गङ्गाजमुना गाउँपालिकामा बजार अनुगमन गरि बजारलाई व्यवस्थित बनाइने छ ।
- ३) आयतित मदिरालाई निरुत्साहित गरिनेछ र ईजाजतपत्र प्राप्त नगरी मदिराजन्य पदार्थ बिक्री गरेमा दण्ड जरिवाना गरिनेछ ।

### **सहकारी तर्फ:-**

- १) गड्गाजमुना गाउँपालिकामा रहेका सहकारीहरूलाई नेतृत्व विकास र लेखापालनमा तालिम सञ्चालन गर्दै ऋण परिचालन व्यवस्थापनलाई व्यवस्थापन गरिने छ ।
- २) सहकारी संस्थाहरूको नियमन तथा अनुगमनलाई प्रभावकारी बनाइने छ ।

### रोजगार तर्फ:-

- १) आ.ब.२०८०/०८१ देखि प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी रूपमा अगाडी बढाउन सामुदायिक आयोजनामा पालिकाको लागत साझेदारी कायम गरी बडा तहमा समेत लागत साझेदारी गराउन र रोजगारीको प्रबन्ध र भौतिक पुर्वाधारको समेत विकास गरिनेछ ।
- २) वैदेशिक रोजगारबाट फर्किएका व्यक्तिहरूलाई उनीहरूको सीप र क्षमताको आधारमा स्थानीय स्तरमै प्रयोग हुने खालका योजनाहरू बनाएर समन्वय गरिनेछ ।
- ३) **सीप सिकौँ, स्वरोजगार बनाउँ** भन्ने आदर्श वाक्यलाई मूर्त रूप दिन विभिन्न तालिम र वैदेशिक रोजगार मार्फत आर्जन गरेका सीपलाई मान्यता प्रदान गर्न सीप परिक्षणको संस्थागत प्रबन्ध मिलाइनेछ । विप्रेषणलाई उत्पादनसँग जोड्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- ४) स्थानीय स्तरमा रोजगारीको प्रवर्द्धनका लागि आवश्यक निर्माण कार्यहरूमा सम्भव भएसम्म श्रममुलक प्रविधिको प्रयोग गरी रोजगारी सिर्जनामा जोड
- ५) वैदेशिक रोजगारमा जाने व्यक्तिको लागि श्रम स्वीकृति पुनःश्रम स्वीकृतिको कार्यलाई प्रभावकारी तरिकाले कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- ६) **श्रमको सम्मान राष्ट्रको अभियान्** भन्ने नाराका साथ मर्यादित रोजगारीका अवसरहरूको सिर्जना गर्न, कुनै पनि काम सानो या ठुलो हुदैन भन्ने भावनाको जाग्रत गराई कामको सम्मान गर्ने परिपाटीको निर्माण गर्दै स्वरोजगार उन्मुख जीवनशैली उपयुक्त पारिश्रमिक र सामाजिक संरक्षण सहितको थप व्यवस्थापन गराउने कार्य गरिनेछ ।
- ७) गड्गाजमुना गाउँपालिकालाई बेरोजगार मुक्त गाउँपालिका बनाउन पहल गरिनेछ ।
- ८) स्थानीय तहमा दर्ता भएका बेरोजगार व्यक्तिहरूलाई न्युनतम रोजगारीको प्रत्याभुति गर्नका लागि कामका लागि पारिश्रमिकमा आधारित सामुदायिक आयोजना संचालन गरि श्रममुलक योजना मार्फत समुदायको विकाससँगै सामाजिक संरक्षणको प्रत्याभुति गाराइनेछ ।
- ९) दक्ष तथा सक्षम जनशक्तिको विकास गरि आन्तरिक रोजगारीको प्रवर्द्धन गर्न आवश्यक सिपमुलक तालिम को पहिचान गरि बेरोजगार व्यक्तिलाई स्वरोजगार बनाउन उत्प्रेरित गरिनेछ ।
- १०) आन्तरिक रोजगारी सृजना गर्न सरोकारवाला निकाय र निजि क्षेत्रसँग सहकार्य र समन्वयमा जोड दिइनेछ । युवा तथा शैक्षिक बेरोजगारलाई प्रथामिकतामा राखी स्वरोजगारमुलक कार्यमा संलग्न स्थानीय युवा उद्यमिहरूलाई प्रोत्साहित गरिनेछ ।
- ११) युवा उद्यमशीलता तथा रोजगार अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन गरी युवालाई तालिम, सीप, बिउपूँजी प्रविधि र परामर्श उपलब्ध गराइनेछ ।

## ग)भौतिक पूर्वाधार विकास तर्फ :-

- १) भौतिकपूर्वाधार निर्माण सम्बन्धिकार्य गर्दा प्राकृतिक सुन्दरताकायम राख्दै पर्यावरणमैत्री र दिगो विकासमा जोड दिइनेछ ।
- २) भौगोलिकअवस्थित र विविधताअनुसारको सडक, भवन, पुल, सिचाई कुलो, खानेपानीनिर्माण प्रविधी सम्बन्धीतअध्ययन र विकास गरिनेछ । साथै पालिका सडक यातायात गुरुयोजना अद्यावधिक गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- ३) पालिकाभित्र रहेको सडकको नामाकरण,वर्गिकरण गरी सडक अधिकार क्षेत्र तोकी राजपत्रमा प्रकाशित गरिनेछ ।
- ४) सडकमा पर्ने पुलहरुको निर्माणलाइ प्राथमिकताका साथ अगाडी बढाउन केन्द्र र प्रदेशमा माग गरिनेछ ।
- ५) “नियमितमर्मत संभार : दिगो सडकको आधार” को मर्म अनुसार पालिका स्तरका सडकको नियमितमर्मत संभार कार्यलाई योजनाबद्ध रुपमा अगाडी बढाइने छ । साथै वर्षातको समयमा यातायात नियमित गर्ने (सडक हेरालु) को व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- ६) प्राकृतिक तथा भौगोलिक रुपले भुक्षयतथा बाढी पहिरो उच्चजोखिममा रहेका पालिका सडकहरुको अध्ययन गरी थप सडक सुरक्षा संरचनाहरुको निर्माण तथा वायोइन्जिनियरिङलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।
- ७) “एक घर एक धारा: पूर्ण सरसफाई हाम्रो अभिभारा”नाराका साथ सबै नागरिकलाई आधारभूत स्तरको खानेपानी तथा सरसफाईमा पहुँच पुर्याई खानेपानी तथा ढल व्यवस्थापन सेवा विस्तार र सुधार गरिनेछ ।
- ८) सुखखाग्रस्त क्षेत्र पहिचान गरी खानेपानी संकलन, भण्डारण, वितरण र सिँचाईको निम्तीआवश्यककार्यक्रम संचालनगरिनेछ । साथै लिफ्ट खानेपानीतथा सिंचाइआयोजनाहरुको विकास विस्तार गर्न नितिल्याइनेछ ।
- ९) सम्पूर्ण भौतिकपुर्वाधारकाआयोजनाहरुलाई विकास र व्यवस्थापनको जिम्माउपभोक्ता समितिलाई दिइनेछ । साथै योजनाहरुको दिगोपना र गुणस्तरको लागी सम्पूर्ण वडाहरुमा उपभोक्ता समिति र स्थानियउपभोक्तहरुलाई क्षमतामुलकतालिमहरु दिने व्यवस्थागरिनेछ ।
- १०) स्थानीय तहमा संचालित लघुविधुत आयोजनाहरुको विकास अनुगमण तथानियमनलगायत समग्र व्यवस्थापनको लागीआवश्यक कानुन तर्जुमा गरिनेछ ।
- ११) नविकरणिय तथा वैकल्पिकउर्जाको अधिकतमप्रयोग गरी उर्जा खपतविस्तार गर्ने नितिलिइनेछ । साथै घरायसीबायोग्याँस र विधुतीय चुलोको प्रयोग मार्फत पेट्रोलियम पदार्थ र एल.पि. ग्यासको प्रयोगलाई विस्थापित गर्दै लगिनेछ ।
- १२) खाद्य सुरक्षाको लागीउत्पादन बृद्धिको निम्ती सिँचाईको मर्म अनुरुपपालिका स्तरमा साना तथा मझौला सिँचाई आयोजना संचालन गरिनेछ ।
- १३) पालिका स्तरमानिर्माणाधिण, निर्माण भैसकेकाआर.सि.सि. संरचनाहरुको अनिवार्य नक्साजाँचपास गर्न प्रोत्साहनगर्ने ।

- १४) डडुङ्खेधारा, कुवा, पोखरी, चौतारा, मन्दिर, गुम्बा, चर्च लगायतका ऐतिहासिक सम्पदाहरूको संरक्षण र उपयोग नितिल्याइनेछ ।
- १५) गुणस्तरिय आयोजनाहरू निर्माणको लागि पालिका स्तरीय गुणस्तर परीक्षणको लागि ल्याव स्थापना गरिनेछ ।
- १६) योजना शुरुहुनु भन्दा अगाडी साइट क्लियरयन्स (निजी, सामुदायिक, सार्वजनिक वा कुनै पनि प्रकारको वन कटान) सम्बन्धी काम हुने योजना तथा कार्यक्रममा वन डिभिजन कार्यलयबाट स्वीकृत पाए पश्चातमात्र इस्टिमेट बनाइनेछ ।
- १७) वडा स्तरीय र गाउँपालिका स्तरीय गौरवका आयोजनाहरूमा क्रमिक रूपमा बजेट विनियोजन गर्दै लगिनेछ ।

### **घ) संस्थागत विकास तथा क्षमता विकास तर्फ :-**

- १) गाउँपालिकाबाट सञ्चालन गरिने विकास निर्माण सम्बन्धी योजनाहरूमा प्रयोग हुने निर्माण सामग्रीहरूको गुणस्तर सुनिश्चितताको साथै विकासको दिगोपनाका लागि गाउँपालिका र वडास्तरमा अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्यलाई प्रभावकारी र व्यवस्थित रूपमा अगाडी बढाइनेछ ।
- २) गाउँपालिकाबाट प्रवाह गरिने सेवालाई व्यवस्थित र भरपर्दो बनाउन गाउँपालिका अध्यक्षसँग उपाध्यक्ष, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, वडाअध्यक्षहरू सँग र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतसँग शाखा प्रमुखहरू, प्रशासन शाखा प्रमुखसँग वडासचिवहरू कार्य सम्पादन सम्झौता गरी कार्यसम्पादनलाई सेवा ग्राहीमैत्री बनाइनेछ ।
- ३) स्वीकृत वार्षिक योजना तथा कार्यक्रमहरू उपभोक्ता समितिबाट कार्यान्वयन गराउँदा तोकिएको समयमै गुणस्तर र नमुना कार्य गर्ने उपभोक्ता समितिलाई पुरस्कृत तथा सम्मान गरिने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- ४) कर्मचारीहरूको मनोबल उच्च बनाउन, कार्य प्रति लगाव बढाउन, कर्मचारीहरू बीच कार्य सम्पादनमा प्रतिस्पर्धी बनाई प्रेरित गर्नका लागि निश्चित मापदण्ड बनाई गाउँपालिका तथा सामुदायिक विद्यालयमा उत्कृष्ट कार्य सम्पादन गर्ने कर्मचारी तथा शिक्षकहरूलाई पुरस्कृत गरिनेछ ।
- ५) यस गाउँपालिकामा बसोबास गर्ने आम नागरिकहरूको शान्ति सुरक्षालाई मध्यनजर गरी संघ, प्रदेश सरकार लगायत अन्य सम्बन्धित निकायसँग समन्वय गरी साविक रि गा.वि.स, गुम्दी गा.वि.स. मा र गंगाजमुना माई परिसरमा प्रहरी पोष्ट स्थापनाको लागि पहल गरिनेछ ।
- ६) गाउँपालिकाबाट प्रवाह हुने सेवाहरूमा सफ्टवेयर निर्माण गरी कागज विहीन प्रणाली बनाउन विद्युतीय प्रणालीलाई जोड दिइने छ ।
- ७) गाउँपालिका भित्र रहेका स्रोत साधन, सेवा केन्द्र लगायत सम्पूर्ण नागरिकहरूको पेशा व्यवसाय, सामाजिक आर्थिक अवस्था, रोजगारीको अवस्था सहितका विवरणहरू समावेश गरी विद्युतीय स्थानीय तह पार्श्व चित्र (Digital LG Profile) तयार गरिनेछ ।
- ८) सार्वजनिक खर्चलाई वैज्ञानिक अनुमान योग्य र नतिजामुखि तुल्याउन मध्यकालिन खर्च संरचना (MTEF) पद्धति तर्जुमा गरी प्रयोगमा ल्याइने छ ।

- ९) पहिलो आवधिक योजनाको समीक्षा गरी योजना कार्यान्वयनको उपलब्धि र सिकाईका आधारमा दोस्रो आवधिक योजना तर्जुमा गरिनेछ ।
- १०) उपभोक्ताहरू समितिहरूलाई प्रशिक्षण दिई योजना तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयनमा प्रभावकारी ल्याइनेछ ।
- ११) जनप्रतिनिधिहरूलाई र विभिन्न प्राविधिक कर्मचारी एवं अन्य शाखागत रूपमा रहेका कर्मचारीहरूलाई आवश्यकतानुसार क्षमता विकास कार्यक्रममा सहभागी गराईने वा गाउँपालिकाले आयोजना गरी कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- १२) गाउँपालिका केन्द्र तथा वडा तहमा सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- १३) गाउँपालिकाले सम्पादन गर्ने विकास निर्माण लगायत दैनिक गतिविधिहरूमा आम गाउँपालिकावासीहरूलाई सुसूचित तथा जानकारीमा नागरिकहरूको छिटो, छरितो तवरले पुर्याउनका लागि गाउँपालिकाको वेबसाइट, सामाजिक सञ्जाल एवं एफ.एम. रेडियोहरूसंग सूचना सञ्चार प्रवाहको लागि सहकार्य गरिनेछ ।
- १४) नागरिकहरूको सूचनाको हकको सम्मान गर्दै गाउँपालिकालाई सूचनामैत्री बनाउँदै लगिनेछ ।
- १५) गाउँपालिका एवं वडा कार्यालयहरूमा नागरिकले पाउने सेवा प्रवाहको जानकारी दिईने नागरिक बडापत्रलाई अद्यावधिक गर्दै लगिनेछ ।
- १६) न्यायिक समितिको अधिकार क्षेत्र भित्रका विवादहरूको शीघ्र निरूपण गरी प्रभावकारी न्याय सम्पादन गर्न आवश्यक नीति तथा कानूनहरूको प्रबन्ध मिलाइनेछ ।
- १७) गाउँपालिकाको न्यायिक इजलासमा सहजीकरण गर्न एवं गाउँपालिकाको ऐन, कानून तर्जुमा गर्न र गाउँपालिका वा सो अन्तर्गत रहेका कार्यालयहरू विरूद्ध मुद्धा पर्दा कानुनी सहजीकरण गर्न कानुनी परामर्श सेवा लिइनेछ ।
- १८) न्यायिक समितिका पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूको विषयगत ज्ञान र क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- १९) सभाबाट हालसम्म निर्माण भएका ऐन कानूनहरूलाई संग्रहित गरी स्थानीय कानून संग्रह प्रकाशन गरिनेछ ।
- २०) जनप्रतिनिधिहरू तथा कर्मचारीहरूको सीप तथा क्षमता अभिवृद्धिको लागि आवश्यक तालिम, गोष्ठी तथा अध्ययन अवलोकन भ्रमण कार्यक्रमलाई परिणाममुखी बनाइनेछ ।
- २१) गाउँपालिकाबाट प्रवाह हुने सम्पूर्ण सेवा र विकास निर्माणमा हुनसक्ने भ्रष्टाचार, अपारदर्शिता तथा ढिलासुस्तीमा शुन्य सहनशीलताको नीति अख्तियार गरिनेछ । सो कार्यलाई प्रभावकारी बनाउन प्रत्येक वडा कार्यालयहरू र सार्वजनिक स्थानहरूमा गाउँपालिकाको तर्फबाट सुझाव पेटिकाहरू राखिने छ ।
- २२) आर्थिक तथा प्रशासनिक अनुशासन कायम गर्ने सम्बन्धमा बाँकीको बक्यौता, पेशकी, बेरुजु लगत विवरण अद्यावधिक गरी कडाईका साथ असुल उपर एवम् फछ्यौट गर्ने कार्य अगाडी बढाइनेछ ।
- २३) प्रत्येक त्रैमासिक आय/व्ययको मास्केवारी गाउँपालिका तथा वडा कार्यालयको सूचनापाटि तथा वेबसाइटमा प्रकाशित गरिनेछ ।
- २४) गाउँपालिकाको सुरक्षालाई चुस्तदुरुस्त एवम् प्रभावकारी बनाउन वडाका विभिन्न ठाउँमा , पर्यटकीय स्थल तथा सुरक्षा संवेदनशील क्षेत्रहरूमा सि. सि. टि. भि. क्यामेरा जडान गरिनेछ ।

- २५) गाउँपालिकामा शाखागत रूपमा समन्वय र सम्पर्क कार्यलाई छिटो, छरितो र व्यवस्थित गर्नको लागि ईन्टरकमको व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- २६) संघीय सरकार, प्रदेश सरकार र अन्य स्थानीय तहहरूसँग आपसी सहकार्य र समन्वयको लागि अन्तर समन्वय तथा सहकार्य नीति तर्जुमा गरिनेछ ।
- २७) राजस्व गुर्योजना अद्यावधिक गरी राजस्वको दायरा विस्तार गर्दै लगिनेछ ।
- २८) कर दाता शिक्षा कार्यक्रम एवं घरदैलो कर संकलन कार्यक्रमलाई साथमा गरिनेछ ।
- २९) गाउँपालिका क्षेत्र भित्र रहेका सामुदायिक विद्यालयहरूमा अपराध सम्बन्धी सचेतना कार्यक्रम गर्न समुदाय प्रहरी साझेदारी कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- ३०) भौतिक पूर्वाधार तर्फ गुणस्तरीयता कायम गर्न विभिन्न ढलान लगायत चेकचाँच गर्न त्यसको लागि औजारको व्यवस्थापन गरी भौतिक पूर्वाधार प्रयोगशाला स्थापना गरिनेछ ।
- ३१) गाउँपालिका क्षेत्र भित्र विभिन्न पूँजीगत अनुसन्धान तथा परामर्श सेवाको लागि विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयारी कार्य गरिनेछ ।
- ३२) गाउँपालिका भित्रका सार्वजनिक तथा सरकारी जग्गाहरूको मिहिन ढंगले खोज तथा अध्ययन गरी अभिलेख राखी त्यस्ता जग्गाहरूको संरक्षण गरिनेछ ।
- ३३) वडा स्तरमा हुने मेलमिलापकर्ताहरूको लागि पुनर्ताजकी तालिम दिई न्यायिक निर्णयहरूमा सहजीकरण गरिनेछ ।
- ३४) वडा स्तरमा मेलमिलाप केन्द्र स्थापना तथा स्तरोन्नति क्रमशः गरिदै लगिनेछ ।
- ३५) विनियोजित बजेट तथा कार्यक्रमहरूको अवस्था, विकास निर्माणका कार्यहरूमा भएका प्रगति एवं प्राकृतिक, धार्मिक एवं ऐतिहासिक स्थानहरूको अवस्था र स्थानीय स्तरमा नागरिकको जीवनस्तरको अवस्था लगायत विविध पक्षहरूमा भिडियोको रूपमा अभिलेख राख्नको लागि विकास वृत्त चित्र निर्माण गरिनेछ ।
- ३६) योजना बैङ्क सम्बन्धी कार्यविधि अनुसार तयार गरिएको योजना बैकबाट प्राथमिकताको आधारमा योजना छनौट गर्ने र बजेट बिनियोजन गरी योजनाहरूलाई पूर्व मल्याङ्कनमा आधारित बनाईनेछ र संघ, प्रदेश लगायत सम्बन्धित निकायहरूमा समपुरक अनुदान, विशेष अनुदान र अन्य योजनाहरूमा समेत सोही योजना बैकबाट छनौट गरी पठाईनेछ । साथै योजना बैकमा रहेका गाउँपालिका स्तरीय योजनाहरूलाई क्रमश विस्तृत अध्ययन प्रतिवेदन र सम्भाव्यता अध्ययन गरिदै लगिनेछ ।
- ३७) गैरसरकारी संघ संस्था, समुदाय, विकास साझेदार, निजी क्षेत्र, प्रदेश र संघीय सरकारका निकायसँग समन्वय बैठक तथा साझेदारीका क्षेत्रबारे अन्तरक्रिया गरिनेछ ।
- ३८) गाउँपालिकाको विकास निर्माणलाई सम्बन्धित निकायमा पहल गर्न संघ र प्रदेशका जनप्रतिनिधिहरूलाई योजना तथा कार्यक्रमको सम्बन्धमा समन्वयात्मक बैठक राखी अन्तरक्रिया गरिनेछ ।
- ३९) गाउँपालिकाको विकास निर्माणलाई प्रवर्द्धन गर्न अन्तर स्थानीय तह अनुभव आदान प्रदान, परामर्श तथा टिम विल्डिङ कार्यशाला सञ्चालन गरिनेछ ।

४०) गाउँपालिका क्षेत्र भित्र हुने ठेक्का प्रकृयाबाट हुने विकास निर्माण कार्यहरूलाई व्यवस्थित , गुणस्तरीयता कायम गर्न र समयमै काम सम्पन्न गर्नका लागि निर्माण व्यवसायीहरूसँग मासिक रूपमा बैठक राख्ने कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ ।

## **ड) महिला बालबालिका तथा ज्येष्ठ नागरिक तर्फ :-**

- १) बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन निर्देशिका २०७८ तथा कार्यविधि २०७९ अनुसार स्थानीय रणनीतिक योजना बनाई बालमैत्री गंगाजमुना गाउँपालिका घोषणा गरिनेछ ।
- २) लैङ्गिक विभेद अन्त्य गर्दै लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशिकरण सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ।
- ३) महिला, बालबालिका, अल्पसंख्यक, भूमिहिन, अति गरिब, आदिवासी जनजाति र सामाजिक बहिस्करणमा परेका वर्गको लागि उत्थानशील कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ।
- ४) ऐतिहासिक कालदेखि दलित तथा शील्पी समुदायले, जीवन निर्वाहको रूपमा अपनाइ आएका परम्परागत पेशालाई व्यवसायिक उद्यमको रूपमा विकास गर्न पुँजी लगानी सहयोग गरिनेछ।
- ५) महिला उद्यमशीलता विकासका लागि महिलाद्वारा प्रवर्द्धित व्यवसायमा निश्चित प्रतिशत कर छुटको व्यवस्था गरिनेछ ।
- ६) “अपांगता भएका व्यक्तिहरूलाई सीप र क्षमता: आत्मसम्मानका लागि उत्पादन सहभागीता ” भन्ने नाराका साथ अपांगता भएको व्यक्तिको आर्थिक तथा सामाजिक सशक्तीकरण संगै सहज र सम्मानपूर्ण जीवन सुनिश्चित तथा अपांगता भएका व्यक्तिहरूको सशक्तीकरणका लागि सीप विकास तालिम सञ्चालन गरी सीप, पुँजी र प्रविधि हस्तान्तरण गरिनेछ
- ७) अपांगता भएको व्यक्तिहरूको पहिचान गरी अपांगता परिपचयत्र वितरण तथा नविकरण गरिनेछ ।
- ८) अन्तरपुस्ता सीप तथा अनुभव हस्तान्तरण, ज्येष्ठ नागरिकको जीवन सम्मानित र संरक्षणको लागि ज्येष्ठ नागरिक सम्मान कार्यक्रम सञ्चालन र निरन्तरता प्रदान गरिनेछ । ज्येष्ठ नागरिकलाई स्वास्थ्य तथा अन्य सेवा सुविधामा छुट र सहुलियत प्रदान गर्नको लागि वडाबाट नै ज्येष्ठ नागरिक परिचयपत्र वितरण गर्न व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- ९) अपांगमैत्री , बालमैत्री र महिला मैत्री नीति तथा पूर्वाधार निर्माणमा जोड दिईनेछ ।
- १०) शहिद,वेपत्ता तथा द्वन्द पिडित घर परिवारलाई सम्मानित र संरक्षणका लागि उद्यमशीलता सिप विकास तालिम तथा प्रविधि हस्तान्तरण कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- ११) ४० वर्ष उमेर पुगेका एकल महिलाहरूलाई सामाजिक सुरक्षा भत्ताको व्यवस्था गरिनेछ भने अविवाहित एकल पुरुषहरूलाई सामाजिक सुरक्षा भत्ता व्यवस्थाको लागि तथ्यांक संकलन गरिनेछ ।
- १२) लैंगिक समानता र महिला सशक्तीकरणको नीतिलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- १३) नीति निर्माण तहमा महिलाको अर्थपूण सहभागिता र प्रतिनिधित्वलाई सुनिश्चित गर्दै नेतृत्व विकासका लागि सचेतनामुलक, अभिमुखिकरण तथा क्षमता विकास तालिम संचालन गरिनेछ ।

- १४) दलित, अपांगत तथा एकल महिलाहरूको लागि सिप विकास तालिम संचालन गरी आत्मनिर्भर गरिनेछ । साथै लैङ्गिक हिंसा तथा घरेलु हिंसा न्यूनीकरणका विभिन्न कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
- १५) विभिन्न दिवसीय कार्यक्रमहरू (हरितालिका तिज, महिला दिवस, बाल दिवस) संचालन गरिनेछ ।
- १६) आमा, महिला समुह तथा किशोरीहरूको बोल्ने क्षमता विकासको लागि उद्घोषण तालिम संचालन गरिनेछ ।

### **च) युवा तथा खेलकुद विकास तर्फ :-**

- १) युवा क्लवहरूलाई नियमन गरी वडास्तरीय र पालिकास्तरीय युवा क्लव गठन गरिने छ ।
- २) गाउँपालिका भित्र बढि खेलिने खेल भलिबलका खेलाडीहरूको क्षमता अभिवृद्धि सँगै मौलिक खेलहरूलाई पनि प्रोत्साहित गरिने छ ।
- ३) खेलकुद प्रवर्धनको लागि वडा स्तरीय र पालिकास्तरीय खेलकुद आयोजना गरिने छ ।
- ४) युवा उद्यमशिलता विकासका कार्यक्रमहरू मार्फत युवालाई “विदेश हैन बिजनेस” भन्ने भावना जागृत तुल्याई स्वरोजगार उन्मुख गराइनेछ ।
- ५) पालिका भित्रका खेलाडी राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय खेलमा सहभागी भएमा सहयोग र सम्मान गरिने छ ।
- ६) गाउँपालिका भित्र एउटा सुविधा सम्पन्न कवर्ड हल निर्माणको लागि आवश्यक पहल गरिने छ ।
- ७) पालिका स्तरीय राष्ट्रपति रनिङ शिल्ड प्रतियोगिता र जिल्ला स्तरीय राष्ट्रपति रनिङ शिल्ड प्रतियोगितामा बिद्यार्थीहरूलाई सहभागी गराउने प्रबन्ध गरिने छ ।
- ८) युवा प्रतिभाको पहिचान गरी आवश्यकताको आधारमा स्वरोजगार बन्न चाहने युवायुवतीहरूको लागि तालिम सहित बीउ पुँजीको व्यवस्था गरी स्वरोजगार बनाउन प्रयत्न गर्न उपाध्यक्ष उद्यमशिलता कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- ९) राष्ट्रिय स्तरको सफल युवा उद्यमीहरूका अनुभव स्थानीय युवा माझ प्रदान गरी उद्यमतर्फ अभिप्रेरित गरिनेछ ।
- १०) विकास कार्य सञ्चालन, रेखदेख र सहजीकरणका लागि गठन गरिने टोल सुधार समितिमा युवालाई प्रमुख भूमिका प्रदान गर्न सहजीकरण गरिनेछ ।
- ११) युवा उद्यमीलाई सहज कर्जा र सीप हासिल गर्न आवश्यक पहल गरिनेछ ।
- १२) स्थानीय युवाहरूलाई सरकारी सेवा प्रति आकर्षित गर्न निशुल्क शिक्षक सेवा तथा लोक सेवा तयारी कक्षा सञ्चालन गरिनेछ ।

### **छ) पर्यटन विकास तर्फ :-**

- १) गाउँपालिकाको पर्यटन गुरुयोजना तर्जुमा गरी सोको प्राथमिकताको आधारमा पर्यटन क्षेत्रको पूर्वाधार विकास र सेवा सुविधा अभिवृद्धि लगायतका कार्यहरू चरणबद्ध रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- २) कृषि र पर्याय पर्यटनको लागि आकर्षक पर्यटकीय गन्तव्यको रूपमा विकसित गरिनेछ ।
- ३) गङ्गाजमुना गाउँपालिका भित्र पहिचान भएको धार्मिक तथा पर्यटकीय क्षेत्रहरूमा प्रवर्धन गर्नको लागि नेपाल पर्यटन बोर्ड, टान, भिटोफ नेपाल र निजि क्षेत्रसँग साझेदारी गरिनेछ ।

- ४) यस पालिका भित्र रहेको हिमाल अवलोकन गर्ने स्थल पर्यटकीय पूर्वाधार निर्माण गरी जङ्गल हाईकिङ्ग, ट्रेकिङ्ग, पिक्निक स्पोर्ट क्षेत्रमा विकसित गरिनेछ ।
- ५) विभिन्न जात जातिहरुको भाषा धर्म, संस्कार सस्कृति भेषभुषाको जगेर्ना गर्दै सांस्कृति पुरातात्विक संग्रालय निर्माण गर्न पहल गरिनेछ ।
- ६) पालिका भित्र रहेको जङ्गलहरुमा उच्च भूभागमा जङ्गल रिसोर्ट मृगपालन, जङ्गली बदेल् पालन लगायत कार्य गर्नलाई निजी क्षेत्रलाई लगानीको लागि प्रोत्साहन गरिनेछ । साथै यसको संभाव्यता अध्ययन पश्चात डिपिआर निर्माण गरिनेछ ।
- ७) सामुदायिक तथा निजी तवरबाट निर्मित मठमन्दिर भूमे, गुम्बा, चर्च ,देवालय लगायतका धार्मिक सम्पदाहरुको निर्माण, मर्मत तथा संरक्षणलाई प्राथमिता दिईनेछ ।
- ८) पर्यटन क्षेत्रका विज्ञ तथा सरोकार वालासँग समन्वयमा रहेका गाउँमा होमस्टेको व्यवस्था र प्रवर्धन गरी आयमुलक व्यवसायको रुपमा विकास गरिनेछ ।
- ९) शैक्षिक, पर्यटन, खेलकुद, पर्यटन, एग्रो पर्यटनको यथाचित विकास गर्दै यस गाउँपालिकालाई अध्ययन केन्द्रको रुपमा विकास गरिनेछ ।
- १०) गाउँपालिकाको उपयुक्त स्थानहरु छनौट गरि निजी र सरकारी लागत साझेदारीमा आधारित रहेर केबलकार, जीपलाईन, पिक्निक स्पोर्ट, पार्कहरुको निर्माणको संभाव्यता अध्ययनको कार्य थालनी गरिने छ।
- ११) गाउँपालिकाको अन्तर्गत बुढाथुम, बसेरी, फूलखर्क, गुम्दी र रिलाई जोडी ग्रिन टेकिङ्ग रुटको निर्माण कार्यको थालनी गरिनेछ ।
- १२) गाउँपालिका भरि रहेको ७ वटा वडाको सिमाना क्षेत्र स्वागतम र धन्यवादको वोर्ड साथै त्यस क्षेत्र भित्रपर्ने महत्वपूर्ण क्षेत्रहरु सहितको डिटेल म्याप राखिनेछ ।
- १३) गङ्गाजमुना गाउँपालिकाभित्र होटल, खाजाघरहरु संचालनमा रहेका र संचालन गर्न चाहनेलाई पर्यटन वोर्ड र गाउँपालिका मिलि खाना बस्नको लागि तालिमको व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- १४) गङ्गाजमुना गाउँपालिका भित्रको ७ वटा वडालाई सरसफाईको लागि विभिन्न समुहहरु बनाई सरसफाई सम्बन्धी जनचेतनामूलक तालिम तथा गोष्ठीको व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- १५) गाउँपालिकामा विज्ञहरु सम्मिलित पर्यटन प्रवर्धन समिति गठन गर्दै उक्त समितिलाई सशक्तरुपमा परिचान गरि विभिन्न कार्यक्रमहरु सञ्चालनमा ल्याईनेछ ।
- १६) आन्तरिक पर्यटन प्रवर्धन गर्न पालिकाभित्र बसोबास गर्ने सबै जातजातीको चाडपर्व, कला र सस्कृतिलाई मध्यनजर गर्दै आयोजना गरि आन्तरिक पर्यटनलाई बढवा दिईनेछ । जसको लागि छिमेकी गाउँपालिकासँग पनि समन्वय गरिने छ ।
- १७) पर्यटन प्रवर्धनका लागि जङ्गली जनावर र जडिबुटिको विरूवाको संरक्षण गर्ने कार्यलाई अगाडी बढाईनेछ ।
- १८) गङ्गाजमुना गा.पा. लगायत छिमेकी गा.पा.हरूसँग मिलि गणेश हिमाल क्षेत्रलाई संरक्षित क्षेत्र एवं राष्ट्रिय निकुञ्जको रुपमा विकसित गर्नको लागि नेपाल सरकार, पर्यटन वोर्ड लगायत सम्बन्धि सरोकार वालाहरुलाई

राखि छलफल र सिफारिस गरि सम्बन्धी निकायमा बुझाउने र यसको यथाचित कार्य गर्नको लागि अगाडी बढाईनेछ ।

### **ज) वन,वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन तर्फ :-**

- १) समुदाय र निजी क्षेत्रसँगको सहकार्यमा दिगो वन व्यवस्थापनका माध्यमबाट वन,जैविक विविधता,जलधार तथा सिमसार क्षेत्रको संरक्षण गर्दै वन पैदावरको उत्पादन तथा उपयोग मार्फत वातवरण संरक्षण,रोजगारी सिर्जना र आयआर्जनमा टेवा पुर्याउनेछ ।
- २) वन डढेलो,वन क्षेत्र अतिक्रमण,वन पदैवारको गैरकानुनी कटानी ,वन्यजन्तुको चोरीशिकारी जस्ता जैविक विविधता माथिका जोखिमहरु न्यूनीकरणका लागि जनचेतना मुलक कार्यक्रमको आयोजना गरिनेछ र वृक्षरोपण कार्यलाई थप प्रभावकारी बनाईनेछ ।
- ३) वातावरण प्रतिकुल नहुने गरी खानीजन्य नदीजन्य ढुङ्गा,गिटि,बालुवा संकलन र वितरण गर्नका लागि आवश्यक प्रवन्ध मिलाईने छ ।
- ४) जलवायु अनुकुलन तथा विपद् तथा व्यवस्थापनका क्रियाकलापलाई एकीकृत गरी जोखिम न्यूनीकरण तथा रोकथाम गरिनेछ । बाढिपहिरो लगायतका जलवायुजन्य जोखिममा रहेका बस्ती तथा विस्थापित परिवारलाई सुरक्षित स्थानमा स्थान्तरण गरिनेछ ।
- ५) विपद्बाट हुने जोखिम र क्षतिलाई पुर्ण आँकलन गरी विपद् व्यवस्थापनका लागि चाहिने आवश्यक राहतका सामग्रीहरुको समयअघि नै भण्डारण गरी राखिनेछ ।
- ६) गाउँपालिकामा विपद् पूर्व तयारी ,जोखिम आँकलन ,जोखिम पूर्वचेतावनी,विपद् प्रतिकार्यको तयारी तथा विपद् न्यूनीकरण र पुनर्लाभका क्रियाकलापका समन्वयात्मक ढङ्गबाट संचालन गरिने छ ।
- ७) वर्षातका कारण मुख्य सडकमा हुने सक्ने क्षतिको पुनर्मर्मतलाई प्राथमिकता दिईनेछ । १२ महिना सडक अवरोध नहुने गरि सडक मर्मतमा जोड दिईनेछ ।

गाउँसभाका सदस्य ज्यूहरु,

मैले प्रस्तुत गरेको नीति तथा कार्यक्रमबाट गाउँपालिकाबासीका आधारभूत आवश्यकताहरु परिपूर्ति भई जीवनस्तरमा गुणात्मक सुधार हुँदै जाने, गाउँपालिकामा उपलब्ध स्रोत साधनको उच्चतम उपयोगबाट गाउँपालिकाबासो आर्थिक उन्नतिमा टेवा पुग्ने र बज्चितिकरण र बहिस्करणमा परेका वर्ग, क्षेत्र तथा समुदायहरुको विकासमा मूल प्रवाहीकरण भई समावेशीताको प्रवर्द्धन मार्फत स्थानीय लोकतन्त्र सबलीकरण हुने विश्वास लिएको छु ।

अन्त्यमा,

माथि उल्लेखित नीति तथा कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न गाउँपालिका, वडाहरु र सम्पूर्ण गङ्गाजमुनाबासी दाजुभाई दिदी बहिनीहरुको योगदान र सहयोग हुने विश्वास लिएको छु ।

प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा मार्गनिर्देशन गर्नुहुने उपाध्यक्ष ज्यू, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत ज्यू, विषयगत समितिका संयोजकज्यूहरू, वडा अध्यक्षज्यूहरू, सभाका सदस्यहरू, राष्ट्र सेवक कर्मचारीहरू, नागरिक समाज, बुद्धिजीवी, सञ्चार जगत तथा सम्पूर्ण गाउँपालिकाबासीहरूलाई धन्यवाद ज्ञापन गर्दै आभार प्रकट गर्दछु ।

धन्यवाद !

सम्बत् २०८० साल अषाढ ७ गते बिहिवार ।

प्रस्तुतकर्ता

भक्त बहादुर लामा

अध्यक्ष

गङ्गाजमुना गाउँपालिका

गाउँसभाका सदस्य ज्यूहरू,

मैले प्रस्तुत गरको आ.व. २०८०/०८१ को नीति तथा कार्यक्रममाथि छलफलमा भाग लिन सभा समक्ष अनुरोध गर्दछु ।

समय ३० मिनेट